

na skrivnem poslušal, kaj se pomenkujejo notri. Obrnil se je in hotel oditi. Nehote začuje sumno šepetanje. Kobencelj obstane in posluša. „Vzemite to stoklenico“ pravi carjev kancelar točaj, „in zlijte jutri to tekočino v čašo carjevo in njegovega sina! Uspeh je zagotovljen. Ker bodo poslanci tujih držav pri dvoru obedovali, bode vsakdo sumil, da je jeden izmed tujih gostov carja in sina njegovega otroval“.

Dovolj je slišal Kobencelj. Obrne se proti svojemu stanovanju, premišljuje, kako bi preprečil to grozodejstvo.

Drugi dan bile so gosti. Carju bil je odločen prvi prostor, poleg njega pa njegovemu sinu. Zraven obeh sedeli so poslanci tujih držav in nadalje domači dvorniki. Jedli so iz zlatih okrožnikov ter pili najdražja in najboljša vina iz čaš, okovanih z biseri in demanti. Car imel je tisti dan pred sabo najlepšo čašo, iz koje je le pri najslavnejših gostijah pil. Točaj stopi k njemu ter mu naliže penečega vina. Roka se mu trese in barve spremenjajo se mu po obrazu. Ivan prime za čašo, uže jo nese k ustam — hoče piti — kar stopi nanagloma Kobencelj k njemu, prime ga za roko, rekoč. „O ne pij ljubljani car, na dnu te zlate, dragocene čaše čaka te smrt, kajti vino je otrovano!“

Kakor orel bliskne Ivan z očmi po svojih opričnikih. Kancelar in točaj obledita liki zid, malo da ne omedlita, kajti vedela sta, da jima gre za življenje.

„Kancelar in točaj“, zaupije car s tresočim glasom, „izpraznita to čašo na zdravje svojih malopridnih pajdašev!“

Lopova padeta pred carja na kolena proseč ga milosti. Car ta dan nenavadno milostljiv, prizanese jima na prošnjo Kobenceljevo smrtno kazen, a pošlje ju v prognanstvo.

Misliti si moraš, blagi čitatelj, kako je bil car Kobencelju hvaležen, ker je otel življenje njemu in sinu njegovemu. Vse mu je dovolil, kar je le želel, seveda tudi vse prednosti glede trgovinske zveze z rimskomemškim cesarstvom. Poleg mnogih družih dragocenosti, podaril mu je tudi ono biserno čašo, iz koje je smrt prežala na njegovo življenje.

V poznejših letih pridejali so potomci Kobenceljevi čašo v svoj grb in še dandanes pripoveduje ti ljudstvo, naseljeno v okolici gradu Predjamskega o tej čaši, koja spominja, kako je naš slavni rojak in deželni glavar Kranjski otel življenje ruskemu carju Ivanu III. Groznemu in sinu njegovemu Fedor Ivanoviču.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

(Dalje.)

98.

Pri sultanu maročanskem.

To je zmes raznih zgradb, dolga je $\frac{1}{2}$ in široka $\frac{1}{4}$ nemške milje. Toda samo osmi del prostora je na-

stavljen s poslopji, z vilami, s paviljoni in s kioski. Lepote in impozance nima ta arhitektura. Dospela sva v paviljon na vrtu, ker tu je cesar bil tistega dne. Stene so bile gole, in po tleh so bile sprostrte rgožine. V kotu je sedel, prav za prav čepel cesar maročanski Abd-er-Rahman, zelo priletan starček dolge bele brade, nagubanega čela, zamorskega nosa, debelih žnabelj, in drobnih iskrih oči. Okoli njega so ležali, čepeli in sedeli velikaši. Vseh skup je bilo menda 40, zgolj stari, belobradati možje. Cesar mi je namignil na lahno, naj se sedem, a to dosta daleč od njega. Naklonivši se cesarju, sem se posadil na tla. Marabut pa je stopil k vladarju, prijel ga za roko, in poljubil potem sam sebi prate, s katerimi se je bil dotaknil cesarjeve roke. Nisem opazil tu nikakega izrednega spoštovanja, vendar je kraljevala dostojna mirnost v zboru, kakor sploh na vseh skupščinah mohamedanskih. Velikaši skoro niso pogledali naju, dasi je Evropejec izreden gost na dvoru sultana maročanskega. Ali etiketa dvorna zahteva takošno vedenje, kakor tudi navadna spodobnost. Tu se ne spodobi začudjenje, radovednost, kakor tudi drugi afekti ne, vse to se mora premagati in ukrotiti. „Obraz tvoj bodi pobeljen grob,“ veli pravoslovje mohamedansko. Kedar sva se vsedla z marabutom, in moram ga javno pohvaliti, da se je vsedel prav blizu mene, govoril je najprej cesar z velikaši. Za naju se niso zmenili čisto nič. Tudi nama niso postregli niti s kavo, kakor je to običajno pri turkih, niti z čajem, kakor je to običajno v Maroku. Tudi nargilov nama niso prinesli, in to zato ne, ker se ne sme niti piti niti kaditi vpričo cesarja. Dejali so, da se to ne spodobi.

Kedar se je cesar zgovoril z velikaši, nastal je dolg molk. Nihče ne ni osmelil, da pretrga tihoto, tudi pri mohamedancih, kakor pri nas, veli dvorna etiketa, da se sme v navzočnosti cesarjeve le tedaj govoriti, kadar on koga nagovori. Slednjič je znil cesar, obrnil se je k meni z besedo. Povprašal me je, kako sem potoval. Kar je cesar vprašal, tisto je marabut meni ponovil. Radi etikete sem odgovoril vselej kratko in nastal je dolg molk. Potem je vprašal cesar znovega, sedaj to, sedaj ono, jaz sem odgovoril, in zopet je nastal molk. Takošno je bilo zaslišanje. Kratkočasno ni bilo. Pač pa mi je dopadla resnoba, ki je kraljevala v skupščini.

Povzel sem z vprašanj sultanovih, da je za čudo preprosto in neveden. Še sanjalo se mu ni o državnih naredbah evropskih. O francoske republiki od 1848. l. je pač slišal nekaj, tudi je videl na tadanjih novcih vpodobljeno žensko glavo, predstavljajočo republiko, toraj je menil, da je ta republika tudi res živela. Vprašal me je namreč: „Ali ste poznali bubliko (republiko)? Ali se je oženil sedanji vladar francoski s to znamenito damo?“ Slišal je nekaj tudi ob Angleške, in o ministru Palmerstonu. Vprašal me je toraj, ali je Palmerston soproj kraljice Viktorije? Prav res mi je prihajalo vroče, ker nisem vedel prvi hip, kako naj bi odgovoril, da ne bi

se preveč oplazil ob nevednost cesarjevo. Sreča tudi, da mi ni ušel smeh. Začel sem toraj govoriti to in ono, skakal sem sem in tje ter privlekel v govor razne okolistave, tako da ni cesar slutil čisto nič svoje nevednosti.

Mulej Abd-er-Rahman je bil preprosti opravljen, toda jako snažno. Cesar me ni odslovil tako, kakor odslavljajo evropski vladarji, ki sami namignejo, kedaj je treba oditi. Lahko bi bil sedel pri njem dokler bi hotel, ali se mi ni poljubilo. Da bi bil sam ob sebi vstal in šel, tega si pa tudi nisem upal, kajti sem vedel, da se maročanski dvorni običaji v tem do celega razlikujejo od evropskih. Veliko dvorljivost in uglajenost prikazuje pri njih oni, ki ostane pri cesarju tako dolgo, dokler le more. Če tudi ga cesar sam odslovi, vendar naj ne hodi od njega, odslavljenje ima samo ta uljudni pomen, da hoče cesar z drugim govoriti, ali sploh nič. Kdor se ne da premakniti od cesarja, prikazuje jasno, kako mu je milo, da sme bivati blizu vladarja.

Vsa druga je v Evropi, kar se tega tiče. Evropske najviše glave pošljejo včasih koj čez pet minut zaslišance tje, od koder so bili prišli. Kako bi se osmešil, kedor bi ne hotel ali ne znal umeti rahlega odslovljenja naših gospodov! Ne tako v Maroku. Vladar sprejema hvaležno počastitve od vsakega, tudi najnižjega podanika ter ne gleda na to, da bi se ga koj iznebil.

Nisem se toraj mogel posloviti. Kaj naj pričnem? Rešil me je marabut. Prišlo mu je na misel, da bi šel molit v mošejo. Omenil je to cesarju, ki mu je samo rekel: „Dobro se imej“. Šla sva.

Na dvorišču sem čakal marabuta. Obsedlo me je več radovednih vojakov, ali nadlegovali me niso čisto nič. Opazil sem, da je vojaštvo zelo zanemarjeno. Ko je bil marabut odmolil, povrnil se je k meni, da mi pové nekaj važnega. Povedal mi je, kaj se spodobi, da je treba poslati primernih daril cesarju. Nisem bil niti poslanik niti oficijalna oseba, ali brez darov ne sme noben Evropejec k sultanu maročanskemu. Vedel sem to, in se tudi preskrbel s primernimi rečmi. Imel sem seboj lepo uro na nihalo, par angleških revolverjev, in nekaj kosov dragocene svilenine lijonske. Vse to sem bil namenil za prvo darilo. Za drugo darilo sem namenil francosk šalj, več malih bronastih statuv, krasno pisavno opravo, dve lepi paličici in žepni nož z dvanajstimi ostrinami. Murabut mi je omenil, da naj koj sedaj poklonim darila, ker je taka navada, in je tudi cesarju najljubše. Nagovoril sem vojake, da so šli z menoj po darila v judovsko četvrtje. Spremljal jih je častnik. Za to postrežbo sem jih pošteno nagradil. V pol ure smo se povrnil z darili. Murabut je ostal pri njih. Drugega dne sem izvedel, kaj je rekel cesar. Uro je hvalil, revolverja pa ne, ker sta po novem narejena. V obče ni bil nič kaj zadovoljen z darili, ali upa, da prejme lepših ob odhodu mojem.

Ko sem se vračal domov k Judu, vsuli so se za menoj vojaki, ki so bili darila prinesli, pa najljubši učenec

murabutov Sidi Mustafa. Jud jim je uže pripravljaj južino, kaj pak na moje ime. Vojaki so kar pali po jedilih, Sidi Mustafa pa se je nekako upiral jesti v hiši neverčevej, ali Jud ga je prosil tako ponižno, da se je slednjič udal in začel jesti. Pa kaj velim jesti, začel je kar požirati kot gladen volk. Čudno je, kako Marokanci jedó. S prsti gre v skledo po rižo postavim. Vsak bi menil, da ta zagrabek ponese koj v usta, pa ne. Kdor tako jè, dela hud pregrešek zoper uglajenost po nazorih maročanskih. Oni jed malo povaljajo med prsti ter tako zgujeto krogeljico. In to krogeljico poženo od daleč v usta. Čim dalje od ust se krogeljica nese in požene, tem spodobnejše jim je to. Nikdar nisem videl Marokanca, da bi bil zgrešil usta, kakor se to prigaja s početka neveščemu Evropejcu. Sidi Mustafa je zelo pomiloval mene, ker nisem znal tako jesti.

Po jedi sem sprevidel, da mnogo stane zaslišanje pri sultanu, da je bogat dohodek okolici njegovej. Prvič stanejo mnogo darila cesarju, drugič hoče vsak, ki ima službo na dvoru, ob takej priliki kaj vjeti, in ne smeš mu odreči. Prišel je dvorni uradnik za nami k Judu in podal mi imena onih, kateri so zahtevali darov, kakor tudi dotične svote. Zapisanih je bilo nekaj čez 40 oseb. Rad ali nerad sem segel globoko v žep. Vsa svota je znašala 4000 unc, to je nekaj čez 1000 frankov. Plačal sem smešno osoljeni račun. Ali motil bi se, ki bi menil, da je bilo plačevanje s tem pri kraju. O kaj še! To je bila komaj polovica. Tudi vojaki so zahtevali svojega deleža. Začeli so ragljati kot žabe v mlaki. Vsakemu vojaku, ki so me spremili z darili v palačo, moral sem dati nov dar, kar je zneslo mnogo.

Politične stvari.

Dobrodelna vrednost praznovanja cesarjeve štiridesetletnice.

Ko je kranjski deželni zbor prvi v vlanskem rednem svojem zasedanji sklenil po posebni deputaciji čestitati cesarju k štiridesetletnici Njegovega vladanja in ga prositi, da dovoli cesarjeviču in cesaričini, da se vdeležita slovesnega otvorjenja deželnega muzeja. — Pa kmalu, ko je bil ta sklep razglašen, počil je glas iz uradnih krogov in poluradnih listih, da cesar ne želi, da bi se 40letnica njegovega vladanja slavila po deputacijah in po slavnostih, ki prizadevajo stroškov temveč s pospeševanjem plodovitega dela obrtnije trgovine in z napravami v pomoč in podporo ubogih, bolnikov, hirajočih in onemoglih. — Ta modri miglaj slišali in spolnovali so narodi avstrijski. Celo minulo leto bilo je priča ustanavljanja dobrodelnih naprav in občekoristnih del. Sedaj pripravljeno je skupno uradno poročilo, s tem, kar se je v proslavo cesarjeve 40letnice ustanovilo v avstrijskih deželah brez Ogerske.